

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра аудиту, обліку та оподаткування

Центрально-
український
національний
технічний
університет

Економічний
факультет

Кафедра
аудиту, обліку та
оподаткування

ЕКСПЕРТИЗА ТА ЕКСПЕРТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-науковою програмою
«Аудит, державний фінансовий контроль та експертиза»
всіх форм навчання

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра аудиту, обліку та оподаткування

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З КУРСУ
«ЕКСПЕРТИЗА ТА ЕКСПЕРТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-науковою програмою
«Аудит, державний фінансовий контроль та експертиза»
всіх форм навчання

Затверджено
на засіданні кафедри
аудиту, обліку та оподаткування
Протокол №1 від 29.08.2024 р.

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з курсу «Експертиза та експертні дослідження» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньо-науковою програмою «Аудит, державний фінансовий контроль та експертиза» всіх форм навчання / Укл.: О.Б. Пугаченко. – Кропивницький: ЦНТУ, 2024. – 43 с.

Методичні рекомендації з виконання самостійної роботи з курсу «Експертиза та експертні дослідження» призначено для закріплення здобувачами теоретичних питань курсу, виконання практичних завдань, розв'язання практичних ситуацій (кейсів) у межах самостійної роботи та при проведенні поточних і підсумкових контролів для здобувачів денної і заочної форми навчання.

Укладач:

Пугаченко О.Б. – к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

Рецензент:

Шалімова Н.С. – д.е.н., професор, декан економічного факультету

Відповідальний за випуск:

Пугаченко О.Б. – к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ «ЕКСПЕРТИЗА ТА ЕКСПЕРТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ».....	7
СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКСПЕРТИЗА ТА ЕКСПЕРТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ».....	13
САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ.....	14
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ.....	22
ПОТОЧНИЙ І ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ.....	27
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	30

ВСТУП

Дисципліна ОКС 5 «Експертиза та експертні дослідження» викладається відповідно до навчального плану підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньо-науковою програмою «Аудит, державний фінансовий контроль та експертиза», як обов'язкова компонента та складається зі 120 годин, у т.ч. 72 години на самостійну роботу здобувачів і 4 кредитів.

Дані методичні рекомендації складено відповідно до освітньо-наукових програм вищої освіти та визначають зміст і послідовність вивчення теоретичних засад організації і методики призначення і проведення експертиз та експертних досліджень та застосування їх у практичній діяльності експертів з економічних питань із врахуванням особливостей обраного Україною курсу на євроінтеграцію.

Експертиза як один із доказових аргументів використовувалась ще з часів Аристотеля, Демосфена, Ксенофонта. Судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду. В умовах ринкової економіки, коли економічні відносини вирішуються на підставі законів і нормативно-правових актів, значення експертизи та експертних досліджень зростає, отже важливо навчити здобувачів застосовувати набуті знання правових й економічних дисциплін у їх подальшій професійній діяльності. Для якісного засвоєння матеріалу курсу «Експертиза та експертні дослідження» та враховуючи послідовність накопичення знань й інформації, дана дисципліна на цій ОНП вивчається паралельно з викладанням дисциплін: Глобальна економіка, інновації та цілі сталого розвитку, Організація і методика наукових досліджень та педагогічної діяльності, Стратегії розвитку та їх аналітичне забезпечення, Організація бухгалтерського обліку, Облік та внутрішній аудит в управлінні, паралельно з викладанням наступних обов'язкових компонент: Організація надання та методика виконання аудиторських послуг, Державний фінансовий аудит, моніторинг та інспектування.

У процесі вивчення використовуються такі види навчання: лекції, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальне науково-дослідне завдання, поточні контролі знань, підсумкові модульні контролі, складання екзамену. Виконання усіх видів робіт якісно і своєчасно дозволить здобувачам краще засвоїти теоретичні питання пов'язані з призначенням, організацією та проведенням експертиз й експертних досліджень, здобути практичний досвід формування інформації суб'єктами експертної діяльності, посилити інтерес до науково-дослідної роботи та допоможе у підготовці до поточних і підсумкового контролів.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	 <p>Пугаченко Ольга Борисівна кандидат економічних наук (спеціальність 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)»), доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування</p>
Профілі в науково-метричних базах даних	Google Scholar, Web of Science, ORCID, ReseacherID, Publons
Профілі в соціальних мережах	Facebook, Instagram
Контактний телефон	(+38) 0505729740
Електронна адреса	pugachenkoolga@gmail.com
Дистанційні заняття у синхронному режимі – за розкладом занять	<p>Постійна адреса Zoom-конференції https://us04web.zoom.us/j/6946370364?pwd=ZnRROXYrWHIxVWNNUk9ZYTJ5dFhqUT09</p> <p>Ідентифікатор конференції: 694 637 0364 Код доступу: NUwбаq</p>
Дистанційні консультації у синхронному режимі – за розкладом консультацій	Viber, WhatsApp, Telegram – (+38) 0505729740 – Пугаченко Ольга

ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ «ЕКСПЕРТИЗА ТА ЕКСПЕРТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»

Мета викладання навчальної дисципліни «Експертиза та експертні дослідження» полягає у формуванні системи теоретичних знань з порядку призначення та проведення експертиз й експертних досліджень документів бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності, фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій, фінансово-кредитних операцій, набутті практичних навичок та дослідницьких компетентностей із розробки рекомендацій щодо вдосконалення експертної діяльності.

Завданнями дисципліни «Експертиза та експертні дослідження» є:

- формування компетентностей, важливих при визначенні концептуальних засад провадження експертної діяльності на теоретичному, науковому та практичному рівнях з урахуванням цілей сталого розвитку, глобалізації, євроінтеграції та впливу цифровізації;
- практична підготовка з питань організації і методики експертиз та експертних досліджень для попередження правопорушень у сфері економічних відносин, а також формування навичок зі складання відповідних висновків для досудових і судових органів під час цивільних, господарських, адміністративних і кримінальних проваджень у справах, що стосуються порушення законодавства з економічних питань;
- формування компетентностей, необхідних для виховання у здобувачів правової свідомості та юридичної відповідальності за порушення порядку ведення економічної діяльності підприємств й організацій, фінансово-кредитних операцій, бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності, а також навичків для розробки пропозицій з удосконалення організації і методики експертизи й експертних досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Загальні компетентності

- ЗК01. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК03. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК04. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з

експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК13. Здатність планувати і проводити наукові дослідження, готувати результати наукових робіт до оприлюднення.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК07. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

СК08. Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору.

СК09. Здатність здійснювати діяльність з консультивання власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК10. Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування.

СК11. Здатність застосовувати загальнонаукові та спеціальні методи досліджень, спрямовані на пізнання економічних явищ і процесів.

СК12. Здатність застосовувати отримані нові знання та інновації для розв'язання комплексних проблем у сфері обліку, аудиту та оподаткування, а також адаптувати їх до умов змінного середовища та вимог сталого розвитку.

СК13. Здатність застосовувати сучасні організаційно-методичні прийоми та технології аудиту (незалежного, внутрішнього, державного), інспектування, перевірок та моніторингу закупівель, експертизи під час провадження професійної діяльності та наукових досліджень з урахуванням вимог міжнародних стандартів, професійної етики.

СК14. Здатність до виявлення проблем та наукових фактів у сфері теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, державного фінансового контролю та експертизи, визначення, обґрунтування та впровадження заходів, спрямованих їх вдосконалення.

Програмні результати навчання

- ПР01. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.
- ПР02. Знати теорію, методику і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження.
- ПР10. Збирати, оцінювати та аналізувати фінансові та нефінансові дані для формування релевантної інформації в цілях прийняття управлінських рішень.
- ПР11. Розробляти та оцінювати ефективність системи контролю суб'єктів господарювання.
- ПР12. Обґрунтовувати інноваційні підходи до інформаційного забезпечення системи контролю використання ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання та органів державного сектору з урахуванням стратегії розвитку бізнесу.
- ПР14. Обґрунтовувати вибір і порядок застосування управлінських інформаційних технологій для обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в системі прийняття управлінських рішень з метою їх оптимізації.
- ПР15. Застосовувати наукові методи досліджень у сфері обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування та імплементувати їх у професійну діяльність та господарську практику.
- ПР16. Здійснювати публічні ділові і наукові комунікації задля вирішення комунікативних завдань державною та іноземними мовами.
- ПР17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.
- ПР18. Дотримуватися норм професійної та академічної етики, підтримувати врівноважені стосунки з членами колективу (команди), споживачами, контрагентами, контактними аудиторіями.
- ПР19. Вміти проектувати, планувати і проводити пошукові і розвідувальні роботи, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.
- ПР21. Вміти генерувати нові ідеї в сфері обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.
- ПР22. Аналізувати і оцінювати закономірності і тенденції розвитку обліку, аналізу та аудиту, оподаткування.
- ПР23. Модельовати застосування методів наукових досліджень для аналізу

закономірностей і тенденцій розвитку основних напрямів розвитку обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.

ПР24. Володіти сучасними організаційно-методичними прийомами та технологіями виконання завдань з аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг, завдань в сфері внутрішнього аудиту, державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки та моніторингу закупівель, експертизи під час провадження професійної діяльності та наукових досліджень з урахуванням вимог міжнародних стандартів, професійної етики.

ПР25. Визначати актуальні проблеми та виявляти наукові факти у сфері теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, державного фінансового контролю та експертизи, робити науково-обґрунтовані висновки, розробляти пропозиції щодо їх вирішення та впроваджувати заходи, спрямовані на вдосконалення систем аудиту, державного фінансового контролю та експертизи.

Засвоєння програмних результатів навчання дозволить здобувачам набути соціальних навичок (soft-skills):

- здійснювати професійну комунікацію;
- ефективно пояснювати і презентувати матеріал;
- працювати в команді та виділяти авторський внесок;
- небайдуже ставитись до участі у суспільних заходах, спрямованих на підтримку економічної культури;
- розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері організації бухгалтерського обліку для цілей аудиту, державного фінансового контролю й експертизи та формування обліково-аналітичної інформації високої якості в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Компетентності, направлені на досягнення глобальних Цілей сталого розвитку до 2030 року:

Зміст навчальної дисципліни «Експертиза та експертні дослідження» інтегрує такі Цілі сталого розвитку та сприяє отриманню компетентностей та результатів навчання, які дозволять магістру в майбутньому ефективно працювати в напрямку розв'язання таких глобальних та національних завдань:

Ціль 2. Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства (глобальне визначення); Ціль 2. Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства (національне визначення) – завдання 2.4. До 2030 року забезпечити

створення стійких систем виробництва продуктів харчування й упровадити методи ведення сільського господарства, які дозволяють підвищити життєстійкість і продуктивність та збільшити обсяги виробництва, сприяють збереженню екосистем, зміцнюють здатність адаптуватися до зміни клімату, екстремальних погодних явищ, засух, повеней та інших лих і поступово покращують якість земель та ґрунтів.

Ціль 8. Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх (глобальне визначення); Ціль 8. Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх (національне визначення) – завдання: 8.4. Упродовж усього терміну до кінця 2030 року поступово підвищувати глобальну ефективність використання ресурсів у системах споживання і виробництва та прагнути, щоб економічне зростання не супроводжувалося погіршенням стану навколишнього середовища, як це передбачається Десятирічною стратегією дій з переходу до використання раціональних моделей споживання і виробництва, причому першими цим повинні зайнятися розвинені країни; 8.10. Зміцнювати спроможність національних фінансових установ заохочувати і розширювати доступ до банківських, страхових і фінансових послуг для всіх.

Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям (глобальне визначення); Ціль 9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям (національне визначення) – завдання: 9.4. До 2030 року модернізувати інфраструктуру і переобладнати промислові підприємства, зробивши їх стійкими за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів, ширшого застосування чистих та екологічно безпечних технологій і промислових процесів за участю всіх країн відповідно до їх індивідуальних можливостей.

Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва (глобальне визначення); Ціль 12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва (національне визначення) – завдання: 12.2. До 2030 року домогтися раціонального освоєння й ефективного використання природних ресурсів; 12.5. До 2030 року суттєво зменшити обсяг відходів шляхом вживання заходів щодо запобігання їх утворенню, їх скорочення, переробки та повторного використання; 12.6. Рекомендувати компаніям, особливо великим і транснаціональним, застосовувати стійкі методи виробництва та відображати інформацію про раціональне використання ресурсів у своїх звітах; 12.7. Сприяти забезпеченню сталої практики державних закупівель відповідно до національних стратегій і пріоритетів

Ціль 16. Сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях (глобальне визначення); Ціль 16. Сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях (національне визначення) – завдання: 16.3. Сприяти верховенству

права на національному та міжнародному рівнях і забезпечити всім рівний доступ до правосуддя; 16.4. До 2030 року значно зменшити незаконні фінансові потоки та потоки зброї, активізувати діяльність з виявлення й повернення викрадених активів і вести боротьбу з усіма формами організованої злочинності; 16.6. Створити ефективні, підзвітні та прозорі установи на всіх рівнях; 16.7. Забезпечити відповідальне прийняття рішень репрезентативними органами на всіх рівнях за участю всіх верств суспільства; 16.10. Забезпечити доступ громадськості до інформації і захистити основні свободи відповідно до національного законодавства і міжнародних угод

Ціль 17. Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку (глобальне визначення); Ціль 17. Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку (національне визначення) – завдання: 17.1. Посилити мобілізацію ресурсів із внутрішніх джерел, у т.ч. завдяки міжнародній підтримці країн, що розвиваються, для підвищення національної спроможності щодо збирання податків та інших доходів; 17.17. Стимулювати й заохочувати ефективне партнерство між державними організаціями, між державним і приватним секторами та між організаціями громадянського суспільства, спираючись на досвід і стратегії використання ресурсів партнерів; 17.19. До 2030 року, спираючись на нинішні ініціативи, розробити на додаток до показника валового внутрішнього продукту також інші показники вимірювання прогресу щодо сталого розвитку та сприяти нарощуванню потенціалу країн у галузі статистики.

**СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКСПЕРТИЗА ТА ЕКСПЕРТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ»**

№	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Концептуальні засади провадження експертної діяльності		
1	Тема 1. Експертиза та експертні дослідження: основні дефініції, наукові погляди та концепції розвитку	7
2	Тема 2. Місце, роль і значення експертиз в умовах цілей сталого розвитку	5
3	Тема 3. Організаційно-методичні засади та законодавче регулювання експертної діяльності	5
4	Тема 4. Процесуальний характер призначення та проведення експертиз та експертних досліджень	7
5	Тема 5. Інформаційна база для експертних досліджень в умовах інноваційного розвитку	4
6	Тема 6. Судження експертів як інструмент отримання фахових свідчень і доказів	6
Змістовий модуль 2. Організаційно-методичні аспекти проведення судово-економічної експертизи та експертних досліджень		
7	Тема 7. Судова експертиза як пріоритетний вид експертної діяльності: наукові погляди та прикладний аспект	4
8	Тема 8. Проблемні аспекти судово-економічної експертизи документів бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності	6
9	Тема 9. Трансформація підходів до призначення і проведення судової експертизи документів про економічну діяльність підприємств й організацій	7
10	Тема 10. Судова експертиза документів фінансово-кредитних операцій: наукове обґрунтування та практична реалізація	7
11	Тема 11. Оформлення результатів судової експертизи та експертних досліджень з економічних питань	5
12	Тема 12. Наукові дослідження у сфері експертизи та експертних досліджень	9
	Разом	72

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ (максимальна кількість балів – 10)

Виконання самостійної роботи здобувачів та індивідуального науково-дослідного завдання є методом отримання навичок науково-дослідної роботи, в процесі якої здобувач має навчитися самостійно працювати з економічною літературою, науковими публікаціями українських і зарубіжних вчених, використовувати законодавчу та нормативно-правову базу, дані офіційних сайтів мережі Інтернет, аналізувати статистичні дані, узагальнювати отриману інформацію та логічно викладати свої думки щодо питань призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень та формування інформації суб'єктами експертної діяльності в умовах євроінтеграції України.

Самостійна робота здобувачів передбачає виконання певних завдань та аналіз практичних (реальних) ситуацій у позааудиторний час. Завдання самостійної роботи доцільно виконувати у розрізі тем курсу. При вивченні дисципліни «Експертиза та експертні дослідження» здобувачам пропонується виконувати наступні види самостійної роботи:

- розв'язування кейсів;
- виконання практичних і ситуаційних завдань з теми;
- написання авторського есе;
- створення індивідуальних або колективних презентацій на певну актуальну тематику.

Критерії оцінювання знань здобувачів та завдання самостійної роботи

За виконання завдань самостійної роботи та аналіз реальних ситуацій (у залежності від складності та необхідного часу на їх виконання) здобувач отримує:

2-1 бал – здобувач правильно вирішив практичне завдання та проаналізував реальну ситуацію, дає вичерпну, змістовну і правильну відповідь на поставлені питання, при цьому вільно володіє економічними категоріями з питань призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень, логічно і послідовно розкриває організаційно-методичні аспекти формування інформації суб'єктами експертної діяльності, показав глибокі знання нормативних та законодавчих актів, спеціальної фахової літератури;

1-0,5 бали – здобувач у цілому правильно вирішив практичне завдання та проаналізував реальну ситуацію, в основному дає відповіді на поставлене запитання, але

припустив деякі неточності у визначенні змісту окремих економічних категорій і викладі особливостей призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень, показав неміцні знання літературних джерел і законодавчо-нормативних актів, не досить переконливо аргументував свою відповідь, мають місце недоліки в оформленні практичних завдань та при аналізі реальних ситуацій;

0 балів – здобувач неправильно вирішив практичне завдання та проаналізував реальну ситуацію, не знає або невірно сформулював відповіді на поставлені питання, припустився істотних помилок при викладі питань призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень та формування інформації суб'єктами експертної діяльності, показав незнання нормативно-законодавчої бази і спеціальної літератури.

За виконання завдань самостійної роботи та аналіз реальних ситуацій, бали виставляються в залежності від правильності їх виконання та належності оформлення. Крім того, враховується своєчасність виконання завдань (їх рекомендовано надавати викладачу на перевірку одразу після проходження лекційного матеріалу та практичного заняття за відповідною темою). За кожне належним чином виконане завдання самостійної роботи здобувач може отримати максимально 1-2 бали. Отже, за умови якісного та належного виконання і оформлення всіх шести завдань самостійної роботи, здобувач має можливість отримати 10 балів.

Максимальна кількість балів за СРС 1 – 1; мінімальна – 0

Максимальна кількість балів за СРС 2 – 2; мінімальна – 0

Максимальна кількість балів за СРС 3 – 1; мінімальна – 0

Максимальна кількість балів за СРС 4 – 2; мінімальна – 0

Максимальна кількість балів за СРС 5 – 2; мінімальна – 0

Максимальна кількість балів за СРС 6 – 2; мінімальна – 0

Завдання для СРС 1. Максимальна кількість балів – 1; мінімальна – 0.

Навести наукові інтерпретації понять «експертна діяльність», «експертиза», «експертні дослідження», «судова експертиза», «судово-економічна експертиза», «економічна експертиза», «судова експертиза з економічних питань», «предмет експертизи», «об'єкт експертизи», «організація і методика експертизи» тощо. Обов'язковою умовою зарахування даного завдання є представлення суті мінімум 4 термінів із правильним зазначенням автора і бібліографії. Наукові джерела здобувач обирає самостійно (доцільно використовувати джерела зі списку рекомендованих тут) та бажано із терміном видання не пізніше 5-10 років.

Приклад представлення визначення окремих термінів
у наукових джерелах

Автор	Джерело	Визначення
Дерій В.А., Дема Д.І.	Економічна експертиза діяльності підприємств. <i>Економіка і суспільство</i> . 2017. Вип. 1. С. 508-514	Економічна експертиза – це, дослідження певних проблем, що виникають у процесі економічної діяльності суб'єкта господарювання і потребують кваліфікованих дій експерта (експертів) для досягнення визначеної мети та розв'язання конкретних завдань, пов'язаних із веденням фінансового і податкового обліку, фінансово-економічною діяльністю та фінансово-кредитними операціями, а також для відвернення суттєвих загроз і ризиків від такого суб'єкта (С. 509)
Морозова О.С	Сутність дефініції «економічна експертиза». <i>Інвестиції: практика та досвід</i> . 2021. № 9. С. 28-32	Економічна експертиза – призначений судом аналіз, який проводиться експертом економістом, котрий має спеціальні знання з веденням бухгалтерського і податкового обліку, фінансово-кредитних операцій, фінансово господарської діяльності суб'єктів господарювання (С. 28)
Іванков В.М.	Методологія, організація та обліково-аналітичне забезпечення судово-економічної експертизи : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09, Житомир, 2024. 42 с.	Предмет судово-економічної експертизи – це виявлення та дослідження фактів необ'єктивного та недостовірного відображення в системі бухгалтерського обліку та звітності господарських операцій, які стали об'єктом розслідування та розгляду правоохоронними або судовими органами, що вимагають спеціальних знань для встановлення істини та видачі відповідного експертного висновку, де, на відміну від існуючих тлумачень предмету судово-економічної експертизи, розширені сутнісні характеристики традиційних визначень через відображення подій, активів, процесів засобами бухгалтерського обліку, інформації про факти та обставини справи, фактичні дані про відображену в документах інформацію щодо економічної діяльності (С. 10)

Завдання для СРС 2. Максимальна кількість балів – 2; мінімальна – 0.

Охарактеризувати основні види (підвиди) судової експертизи із представленням конкретних прикладів за кожним із видів:

- Криміналістична: почеркознавча та авторознавча; технічна експертиза документів; балістична; трасологічна (крім досліджень слідів пошкодження одягу, пов'язаних з одночасним спричиненням тілесних ушкоджень, які проводяться в бюро судово-медичної експертизи); фототехнічна, портретна; експертиза голограм; відео-, звукозапису; вибухотехнічна; матеріалів, речовин та виробів (лакофарбових матеріалів і покриттів; полімерних матеріалів; волокнистих матеріалів; нафтопродуктів і пально-мастильних матеріалів; скла, кераміки; наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів; спиртвмісних

сумішей; ґрунтів; металів і сплавів; наявності шкідливих речовин у навколишньому середовищі; речовин хімічних виробництв та спеціальних хімічних речовин; харчових продуктів; сильнодіючих і отруйних речовин); біологічна.

- Інженерно-технічна: інженерно-транспортна (автотехнічна, транспортно-трасологічна, залізнично-транспортна); дорожньо-технічна; будівельно-технічна (оціночно-будівельна); земельно-технічна (оціночно-земельна); пожежно-технічна; безпеки життєдіяльності; гірничотехнічна; інженерно-екологічна; електротехнічна; комп'ютерно-технічна; телекомунікаційна.
- Економічна: бухгалтерського та податкового обліку; фінансово-господарської діяльності; фінансово-кредитних операцій.
- Товарознавча: машин, обладнання, сировини та товарів народного споживання; автотоварознавча; транспортно-товарознавча.
- Експертиза у сфері інтелектуальної власності: літературних та художніх творів; фонограм, відеограм, програм (передач) організації мовлення; винаходів і корисних моделей; промислових зразків; сортів рослин і порід тварин; комерційних (фірмових) найменувань, торговельних марок (знаків для товарів і послуг), географічних зазначень; топографій інтегральних мікросхем; комерційної таємниці (ноу-хау) і раціоналізаторських пропозицій; економічна у сфері інтелектуальної власності.
- Психологічна.
- Мистецтвознавча
- Екологічна
- Військова
- Судово-ветеринарна
- Гемологічна
- Історико-археологічна
- Судово-медична та судово-психіатрична
- Інші види

Вітається представлення альтернативних видів експертиз у законодавчих і наукових джерелах.

Завдання для СРС 3. Максимальна кількість балів – 1; мінімальна – 0.

Опрацювати сучасну наукову фахову літературу – даний вид самостійної роботи передбачає обробку (прочитання, з'ясування мети та її досягнення, основні моменти, висновки й авторська оцінка цікавості тощо) наукових статей, авторефератів дисертацій тощо. Джерела для опрацювання здобувач обирає самостійно за власним науковим інтересом. Обов'язковою вимогою до джерел є їх сучасність (не пізніше 10, а краще 5 років випуску). Джерела обираються здобувачем за бажанням і його інтересами (з обов'язковим друком першоджерела і вказанням повної бібліографії) із можливістю вибору із представленого переліку тут чи здобувачем самостійно. За кожне належним чином опрацьоване джерело (тези, наукова стаття, автореферат дисертації, монографія, дисертація тощо) здобувач отримує 0.25-0.5 бала (залежно від складності і якості опрацьованого матеріалу). Максимальна кількість опрацьованих джерел, що враховується – чотири, тобто максимальна кількість балів – 1.

Приклад опрацювання наукової статті

Бібліографія статті. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Права та обов'язки експертів з економічних питань у профільному і процесуальному законодавстві. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки.* 2023. № 9 (42). С. 20-32. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9\(42\).20-32](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2023.9(42).20-32). URL: [http://economics.kntu.kr.ua/pdf/9\(42\)/4.pdf](http://economics.kntu.kr.ua/pdf/9(42)/4.pdf). Стаття містить 19 літературних джерел із посиланнями на них та опублікована у виданні Категорії «Б», що індексується в науково метричних базах: CEEOL, Index Copernicus, Ulrich`s тощо.

Ключові слова: експертиза з економічних питань, судова експертиза, експертне дослідження, експерт, права, обов'язки, профільне і процесуальне законодавство, процесуальні кодекси

У статті розглянуто права та обов'язки експертів з економічних питань у профільному (Закон України «Про судову експертизу»; Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень; Інструкція про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах) та процесуальному законодавстві (Кримінальний процесуальний кодекс (КПК), Цивільний процесуальний кодекс (ЦПК), Господарський процесуальний кодекс (ГПК) та Кодекс адміністративного судочинства (КАСУ)).

На наш погляд, мета статті (дослідження прав та обов'язків судових експертів з економічних питань згідно із вимогами профільного та процесуального законодавства) досягнута з використанням загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: абстрактно-логічного, діалектичного, узагальнення, групування, графічного.

Проведене дослідження дозволило авторам з'ясувати, що при проведенні судових експертиз й експертних досліджень з економічних питань виділяють експертизи документів:

бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності; про економічну діяльність підприємств й організацій; фінансово-кредитних операцій. При цьому, має місце неузгодженість назв видів судово-економічних експертиз у профільному законодавстві. Визначено, що профільне законодавство стосовно прав експертів, у т.ч. і з економічних питань, передбачає їх 6 у Законі України «Про судову експертизу», 8 у відповідних Інструкціях (подібні лише п'ять); процесуальними кодексами встановлено 8 прав у КПК та по 6 у ЦПК, ГПК і КАСУ (аналогічні – також п'ять). У всіх видах профільного і процесуального законодавства передбачено по два однакових за суттю обов'язки судових експертів (щодо виконання завдання та надання експертного висновку й відповіді за потреби на питання). ЦПК, ГПК і КАСУ декларують лише по 2 обов'язки, Закон України «Про судову експертизу» - 3, КПК – 5, Інструкції – по 8. При цьому, в профільному законодавстві і КПК додано загальний обов'язок щодо можливості заяви самовідводу експерта.

Стаття доречно доповнена графічним матеріалом: Таблиця 1 «Права та обов'язки судових експертів з економічних питань згідно профільного законодавства»; Таблиця 2 «Права та обов'язки судових експертів з економічних питань згідно процесуального законодавства».

Перспективи подальших наукових пошуків убачаються авторами у розгляді заборон і відповідальності судових експертів, які встановлюються різними видами профільного й процесуального законодавства, а також у розробці пропозицій із вдосконалення нормативно-правових актів щодо призначення й організації здійснення судових експертиз та експертних досліджень з економічних питань.

Завдання для СРС 4. Максимальна кількість балів – 2; мінімальна – 0.

Опрацювати положення Кримінального процесуального кодексу (КПК), Цивільного процесуального кодексу (ЦПК), Господарського процесуального кодексу (ГПК) та Кодексу адміністративного судочинства (КАСУ) в частині діяльності судового експерта за різними процесуальними нормами.

Діяльність судового експерта в межах процесуального законодавства

Поняття	Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI	Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV	Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-XII	Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV
Експерт				
Особи, які не можуть бути експертами				
Права експерта				

Поняття	Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI	Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV	Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-XII	Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV
Експерт не має права:				
Обов'язки експерта				
Відповідальність експерта				

Завдання для СРС 5. Максимальна кількість балів – 2; мінімальна – 0.

Навести по два приклади кожного з підвидів судово-економічної експертизи, по два об'єкти та по два характерних питання, що ставляться судовим експертам в межах слідчого провадження та судового розгляду справ за напрямками судово-економічної експертизи:

- документів бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності
- документів про економічну діяльність підприємств й організацій
- документів фінансово-кредитних операцій

Завдання для СРС 6. Максимальна кількість балів – 2; мінімальна – 0.

Скласти та належним чином оформити пакет документів для подання їх на розгляд до Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Міністерстві юстиції України з метою присвоєння кваліфікації судового експерта згідно Наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження інформаційної та технологічної карток адміністративної послуги присвоєння кваліфікації судового експерта» (зі змінами і доповненнями), зокрема:

- заява про допуск до проходження атестації;
- копія свідоцтва Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України про проходження підготовки (стажування) з теоретичних, організаційних і процесуальних питань судової експертизи;
- довідка про проходження підготовки (стажування) у науково-дослідній установі судових експертиз Міністерства юстиції України з відповідних експертних спеціальностей;

- копія диплома про відповідну вищу освіту другого рівня за ступенем магістра з додатком до нього (за наявності також подаються копії дипломів за іншими рівнями вищої освіти з додатками до них);
- відомості про відсутність судимості;
- копії першої, другої сторінок паспорта;
- проекти (копії) не менше трьох висновків з експертних спеціальностей відповідних видів експертиз;
- рецензії на проекти (копії) висновків, складені судовими експертами, що не брали участі в підготовці (стажуванні);
- дві фотокартки розміром 3×4 см

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

(максимальна кількість балів – 10)

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) включає додаткову роботу студента протягом навчального семестру. Метою ІНДЗ є самостійне детальне дослідження окремих проблем щодо призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень та розробка напрямків їх вирішення з метою вдосконалення діяльності суб'єктами, що здійснюють експертизи та експертні дослідження, а також систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань здобувача з дисципліни, розвиток навичок самостійної роботи. ІНДЗ з дисципліни «Експертиза та експертні дослідження» передбачає написання здобувачами науково-пошукових робіт, підготовку повідомлень та презентацій, аналітичний огляд наукових публікацій за заданою тематикою, підготовку матеріалів до науково-практичних студентських конференцій. Цікавим варіантом виконання ІНДЗ може бути проведення дослідження особливостей призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень в цілому або за окремими об'єктами і процесами в окремо обраній країні світу чи декількох країнах. Країна визначається за вибором здобувача із його обґрунтуванням із врахуванням особистих інтересів, проте, перевагу бажано надавати розвинутим країнам, що входять до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) чи певній групі однорідних за ознакою країн.

При вивченні дисципліни «Експертиза та експертні дослідження» здобувачам пропонується виконувати наступні індивідуальні завдання:

- розв'язування кейсів, ситуаційних завдань з теми;
- написання авторського есе;
- створення індивідуальних або колективних презентацій на певну тематику;
- учать в науково-практичних конференціях, або публікація статей на тематику згідно плану курсу.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) включає додаткову роботу студента протягом навчального семестру. Метою ІНДЗ є самостійне детальне дослідження окремих проблем призначення і проведення експертизи й експертних досліджень та розробка напрямків їх вирішення з метою вдосконалення експертної діяльності у цілому, а також систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань здобувача з дисципліни, розвиток навичок самостійної роботи.

ІНДЗ з дисципліни «Експертиза та експертні дослідження» передбачає написання здобувачами науково-пошукових робіт, підготовку повідомлень та презентацій,

аналітичний огляд наукових публікацій за заданою тематикою, підготовку матеріалів до науково-практичних студентських конференцій.

Написання науково-пошукової роботи або презентації створює для здобувача можливість самостійно досліджувати українські та закордонні інформаційні джерела, в яких висвітлюються проблеми експертизи та експертних досліджень у практичному провадженні експертної діяльності, узагальнювати представлену інформацію та виділяти основне, вивчати і давати оцінку основним проблемам, шукати шляхи та висловлювати пропозиції щодо їх подолання.

Аналітичний (критичний) огляд наукових публікацій за заданою тематикою розвиває навички самостійної науково-дослідної та практичної роботи, дозволяє здобувачу критично проаналізувати погляди різних науковців на певну проблему, узагальнити опрацьовані дані, висловити та обґрунтувати власну точку зору на вирішення проблеми, що загалом сприяє розвитку та поглибленню у студента наукового і практичного інтересу до майбутньої професійної діяльності.

Здобувачі, які бажають приймати участь у науковій роботі, можуть підготувати матеріали для їх презентації й апробації на науково-практичних студентських конференціях. Для самостійної роботи пропонується написання тез доповіді або наукової статті для студентів, які зацікавлені у поглибленому вивченні дисципліни.

Орієнтовна структура індивідуальних навчально-дослідних завдань для студентів:

- вступ (зазначається тема, мета та завдання роботи);
- теоретичне обґрунтування (виклад базових теоретичних положень, законів, принципів тощо, на основі яких виконується завдання);
- основні результати роботи та їх обговорення (подаються статистичні або якісні результати роботи, схеми, рисунки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз тощо);
- висновки;
- список використаних джерел.

Темати індивідуальних завдань:

1. Роль, місце і значення експертизи та експертних досліджень в умовах цифровізації та діджиталізації
2. Наукові погляди на процесуально-правовий та фінансово-економічний зміст експертизи
3. Історична ретроспектива розвитку експертної діяльності в Україні
4. Основні поняття правоохоронної діяльності в частині призначення і

проведення економічних експертиз: наукові погляди та практична реалізація

5. Класифікація експертиз та експертних досліджень за ознаками в Україні та у країнах-членах ОЕСР
6. Основні європейські документи, що визначають мінімальні стандарти й пропонують різні варіанти експертної діяльності
7. Вимоги до організації робочого місця експерта в Україні та країнах-членах ОЕСР
8. Необхідність та доречність планування в експертній діяльності
9. Висунення обґрунтування і доведення гіпотез при проведенні експертних досліджень
10. Проблеми та перспективи проведення експертних досліджень операцій із грошовими коштами
11. Проблеми та перспективи здійснення експертних досліджень операцій з матеріальними цінностями
12. Проблеми та перспективи призначення та проведення експертних досліджень операцій з оплати праці та її оподаткування
13. Проблеми та перспективи організації експертних досліджень операцій з виробництва, формування собівартості та реалізації промислової (сільськогосподарської) продукції
14. Проблеми та перспективи провадження експертної діяльності у сфері надання послуг (виконання робіт)
15. Проблеми та перспективи здійснення експертних досліджень товарних операцій у торгівлі
16. Особливості призначення і проведення експертизи у межах цивільного (господарського, кримінального, адміністративного) провадження: законодавча регламентація та альтернативні наукові пошуки
17. Права та обов'язки судових експертів у профільному та процесуальному законодавстві
18. Відповідальність судового експерта та забезпечення умов для його незалежності
19. Наукові підходи до визначення принципів експертної діяльності
20. Морально-етичні якості суб'єктів експертної діяльності
21. Профілактичні заходи економічної експертизи для запобігання правопорушенням у підприємницькій діяльності
22. Інформаційно-комунікаційні зв'язки експертів у внутрішньому та

зовнішньому середовищі

23. Якість та ефективність організації окремих видів експертизи та експертних досліджень

24. Закордонний досвід організації експертної діяльності та можливості його застосування в Україні

25. Проблеми і перспективи розвитку економічної експертизи в умовах євроінтеграції

Критерії оцінювання знань здобувачів

за виконання індивідуального науково-дослідного завдання

Виконання індивідуального науково-дослідного завдання є обов'язковою складовою самостійної роботи, а його результати представляються у формі реферату (презентації) та оцінюються так:

10-8 балів – здобувач на високому рівні підготував індивідуальне науково-дослідне завдання і представив його результати у формі реферату (презентації); доповідь представлена чітко, лаконічно, пов'язано й обґрунтовано; висвітлено всі цікаві аспекти; реферат (презентація) підготовлена у відповідності із правилами, які висуваються до їх оформлення; надано вичерпні, змістовні і правильні відповіді на поставлені питання. При цьому здобувач вільно володіє економічними категоріями з питань призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень, логічно і послідовно розкриває питання пов'язані із формуванням інформації суб'єктами експертної діяльності, показано глибокі знання нормативних та законодавчих актів, спеціальної економічної літератури з питань експертиз та експертних досліджень у контексті євроінтеграції України;

7-4 балів – здобувач на достатньому рівні підготував індивідуальне науково-дослідне завдання і представив його результати у формі реферату (презентації); у цілому належним чином оформлено реферат (презентацію), але є певні зауваження; доповідь представлена не зовсім чітко і лаконічно, цікаві аспекти викладено поверхнево; надано в основному правильні відповіді на поставлені питання. При цьому здобувач припустив деякі неточності у визначенні змісту окремих економічних категорій з призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень, показав неміцні знання літературних джерел, не досить переконливо аргументував свою відповідь щодо особливостей формування інформації суб'єктами експертної діяльності стосовно обраного об'єкту дослідження у контексті євроінтеграції України;

3-1 бали – здобувач підготував індивідуальне науково-дослідне завдання і

представив його результати у формі реферату (презентації); реферат (презентацію) виконано із порушенням правил, які висуваються до їх оформлення; доповідь представлена не чітко, цікаві аспекти не викладено; надано не зовсім правильні відповіді на поставлені питання. При цьому здобувач припустив неточності у визначенні змісту окремих економічних категорій і викладі особливостей призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень, показав погані знання літературних джерел, не переконливо аргументував свої відповіді з формування інформації суб'єктами експертної діяльності стосовно обраного об'єкту дослідження у контексті євроінтеграції України;

0 балів – здобувач не підготував індивідуальне науково-дослідне завдання.

Отже, за умови належного виконання індивідуального науково-дослідного завдання, представлення його результатів у формі реферату (презентації) та якісного захисту, здобувач має можливість отримати 10 балів.

Альтернативними варіантами виконання індивідуального науково-дослідного завдання може бути:

- написання авторського есе та його презентація на різних рівнях, у конкурсах, студентських олімпіадах (максимальна кількість балів – 5);
- створення індивідуальних або колективних презентацій на певну актуальну тематику та популяризація питань з призначення, організації та проведення експертиз та експертних досліджень та формування інформації суб'єктами експертної діяльності (кожен учасник команди отримує 2-5 балів залежно від авторського внеску та його цінності з урахуванням думки всіх учасників команди);
- опрацювання (анотація) наукових статей із рекомендовано списку літератури або самостійно обраних з урахуванням особистих наукових інтересів здобувачів. Рекомендовано обирати наукові публікації не старше 5-10 років такого характеру, як автореферати дисертацій, розділи колективних монографій, статті у фахових виданнях, статті іноземною мовою оригіналу тощо (максимальна кількість балів – 1-2 за кожну наукову публікацію залежно від якості та глибини опрацювання, але не більше загальної кількості за цей вид робіт – 5 балів);
- публікація тез (статей) на тематику пов'язану з проблемами та перспективами розвитку експертиз, експертних досліджень та експертної діяльності (максимальна кількість балів – 5 за тези; 10 за статтю);
- участь в науково-практичних конференціях із виступом-презентацією результатів авторських досліджень за тематикою дисципліни (максимальна кількість балів – 5).

ПОТОЧНИЙ І ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Критерії оцінювання на поточних (модульних) контролях

Поточний (модульний) контроль знань здобувачів у вигляді рубіжного оцінювання відбувається два рази на семестр шляхом перевірки знань за допомогою тестів. Розв'язання тестів у вигляді рубіжного оцінювання на модульних контролях дозволить визначити та оцінити рівень набутих знань на лекційних і практичних заняттях та за результатами самостійної роботи здобувачів. За правильну відповідь на кожне з десяти тестових питань студент отримує 0,5 бала. Максимальна кількість отриманих балів на кожному з поточних контролів у вигляді рубіжного оцінювання дорівнює 5, тобто за два – 10 балів.

Критерії оцінювання на підсумковому контролі

Підсумковий контроль знань здобувачів проводиться у вигляді екзамену. Оцінку підсумкового семестрового контролю у формі екзамену становить сума балів за результатами поточного контролю, рубіжних контролів та балів – максимум 60, у т.ч. за перший рубіжний контроль – 30 балів, за другий рубіжний контроль – 30 балів, а також набраних здобувачем вищої освіти при складанні семестрового екзамену – 40 балів.

Екзаменаційний білет поєднує:

- усні відповіді на теоретичні питання, у т.ч. із науковою складовою (максимум 10 балів);
- розв'язування кейсів, виконання практичних і ситуаційних завдань (максимум 20 балів);
- термінологічний диктант і тести (максимум 10 балів)

На екзамені всі теоретичні питання, які пропонуються для відповіді здобувачам, обов'язково мають бути у наведеному переліку із врахуванням обов'язковості опрацювання деяких з них у межах самостійної роботи та індивідуального науково-дослідного завдання. Представлені в екзаменаційному білеті кейсові, практичні і ситуаційні завдання мають бути подібними до тих, що здобувачі виконували на практичних заняттях та в межах самостійної роботи.

Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти на екзамені, додається до результатів рубіжних контролів, що разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та переводиться в оцінку за шкалою ЄКТС і національною п'ятибальною шкалою:

0-60 – «F», «FX» – «незадовільно»

61-74 – «E», «D» – «задовільно»

75-89 – «С», «В» – «добре»

90-100 – «А» – «відмінно».

Зразок екзаменаційного білету

Міністерство освіти і науки України
Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра аудиту, обліку та оподаткування

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-наукова програма «Аудит, державний фінансовий контроль та експертиза»
Освітній ступінь «магістр»

Навчальна дисципліна: **ОКС 5 Експертиза та експертні дослідження**

Група _____

Рік навчання: _____

Семестр: _____

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Структура екзаменаційного білету:

2 теоретичних запитання (5 балів максимально за кожне запитання)

1 кейсове завдання (10 балів максимально)

1 практичне завдання (10 балів максимально)

2 поняття термінологічного диктанту (по 2 бали за кожне термінологічне поняття)

6 тестових запитань (по 1 балу за кожне тестове питання).

1. Теоретичні питання:

1. Загальнонаукові методи дослідження в економічних експертиза та конкретні методичні прийоми експертизи у наукових доробках вітчизняних і закордонних дослідників
2. Науково-методичне та організаційно-управлінське забезпечення експертної діяльності

2. Кейс

До суду звернулось підприємство «Астра» з позовом про визнання його прав на частину будинку. Спорудження цього будинку протягом трьох років проводилось підприємством «Будівельник», а інвестування – підприємством «Астра». Після розгляду справи в суді за клопотанням однієї зі сторін суддею була призначена експертиза, на вирішення якої були поставлені такі питання: «Визначити фактичну вартість будинку» та «На підставі наданих документів визначити, чи проводило підприємство «Астра» інвестування даного будинку і в яких розмірах?»

Запитання до кейсу:

1. Визначити вид призначеної експертизи та обґрунтувати свій вибір
2. За допомогою якого процесуального документа призначається експертиза за даних обставин? Що необхідно обов'язково зазначити в цьому документі? Скласти цей документ
3. Навести перелік документів, що мають бути використані експертом у якості доказової бази для проведення експертизи
4. Кому може бути доручено проведення даної експертизи?

3. Практичне завдання

Навести по два приклади кожного з підвидів судово-економічної експертизи, по два об'єкти та по два характерних питання, що ставляться судовим експертам у межах слідчого провадження та судового розгляду справ за напрямками судово-економічної експертизи:

- документів бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності
- документів про економічну діяльність підприємств й організацій
- документів фінансово-кредитних операцій

4. Показати знання основних термінів і понять з курсу «Експертиза та експертні дослідження»

- Чи погоджуєтесь Ви з визначенням терміну «економічна експертиза» авторства Морозової О.С., як «призначений судом аналіз, який проводиться експертом економістом, котрий має спеціальні знання з веденням бухгалтерського і податкового обліку, фінансово-кредитних операцій, фінансово господарської діяльності суб'єктів господарювання» [Сутність дефініції «економічна експертиза». *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 9. С. 28-32]. Обґрунтуйте свою думку
- Продовжити фразу: «Комісійна експертиза призначається у випадках, коли...»

5. Тестові завдання:

1. Експертиза, під час проведення якої досліджуються ті самі об'єкти і вирішуються ті самі питання, що й при проведенні первинної експертизи – це:

- А) повторна експертиза
- Б) додаткова експертиза
- В) комплексна експертиза
- Г) всі запропоновані варіанти є вірними
- Д) вірний варіант відповіді не запропоновано

2. Судово-експертна діяльність здійснюється на принципах:

- А) законності дослідження
- Б) об'єктивності і повноти дослідження
- В) незалежності дослідження
- Г) всі запропоновані варіанти є вірними
- Д) вірний варіант відповіді не запропоновано

3. Типом гіпотетичних реалій розвитку судової експертизи з економічних питань, які включають бухгалтерські рішення є:

- А) гіпотеза здатності виявити шахрайство та гіпотеза сутєвості
- Б) гіпотеза бонусного контракту, гіпотеза анонімності, гіпотеза збереження стабільності
- В) гіпотеза прямого і пропорційного та гіпотеза прямого і оберненого
- Г) всі запропоновані варіанти є вірними
- Д) вірний варіант відповіді не запропоновано

4. Типом гіпотетичних реалій розвитку судової експертизи з економічних питань, які включають небухгалтерські фактори є:

- А) гіпотеза здатності виявити шахрайство та гіпотеза сутєвості
- Б) гіпотеза бонусного контракту, гіпотеза анонімності, гіпотеза збереження стабільності
- В) гіпотеза прямого і пропорційного та гіпотеза прямого і оберненого
- Г) всі запропоновані варіанти є вірними
- Д) вірний варіант відповіді не запропоновано

5. Науково-методичне та організаційно-управлінське забезпечення судово-експертної діяльності на законодавчому рівні регламентується:

- А) статтею 8 Закону України «Про судову експертизу»
- Б) статтею 8 Кодексу України «Експертизу та експертну діяльність»
- В) статтею 8 Пакту про організацію судової експертизи та експертних досліджень
- Г) всі запропоновані варіанти є вірними
- Д) вірний варіант відповіді не запропоновано

6. Незалежність судового експерта з економічних питань забезпечується:

А) процесуальним порядком призначення судового експерта та можливістю призначення повторної судової експертизи

Б) створенням необхідних умов для діяльності судового експерта, його матеріальним і соціальним забезпеченням

В) присутністю учасників процесу в передбачених законом випадках під час проведення судової експертизи

- Г) всі запропоновані варіанти є вірними
- Д) вірний варіант відповіді не запропоновано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Вітер Д.В. Використання судової експертизи під час розслідування злочинів у сфері фінансування соціальних цільових програм : дис. ... д-ра філософії : 081 / Нац. наук. центр «Ін-т судових експертиз ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса». Харків, 2021. 282 с.
2. Гевлич Л.Л. Аудит та бухгалтерська експертиза: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 164 с. URL: <https://salo.li/269cA56>
3. Говорова К.І. Теоретичні та загально-методичні положення судової економічної експертизи документів фінансово-кредитних операцій : дис. ... д-ра філософії : 081 / Нац. наук. центр «Ін-т судових експертиз ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса». Харків, 2021. 212 с.
4. Економічна експертиза: теорія, методологія та організація: моногр. за заг. ред. докт. екон. наук, проф. Михайла Лучка. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 308 с. URL: <https://salo.li/944Ce41>
5. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. К.: Видавництво Ліра-К, 2022. 170 с. URL: <https://salo.li/eB227A2>
6. Іванков В.М. Методологія, організація та обліково-аналітичне забезпечення судово-економічної експертизи : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09, Житомир, 2024. 445 с. URL: <https://salo.li/616640D>
7. Кучеренко Т.Є, Уланчук В.С, Бечко В.П. Судово-бухгалтерська експертиза: Практикум для студентів освітнього рівня «магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Умань: ФОП «Масловатий», 2018. 116 с. URL: <https://salo.li/3f2dC4d>
8. Лук'янчиков Є.Д., Лук'янчиков Б.Є. Судова експертиза : Навчальний посібник. К: Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», 2023. 99 с. URL: <https://salo.li/7A409AB>
9. Озерна І.В., Пугаченко О.Б. Основи правових знань для економістів : навчальний посібник. К.: Алерта, 2024. 314 с.
10. Опорний конспект лекцій в таблицях та рисунках з дисципліни «Судово-бухгалтерська експертиза» для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / укладачі О.В. Топоркова, Т.О. Євлаш, О.О. Говоруха. Х.: ХДУХТ, 2019. 108 с. URL: <https://salo.li/68D6255>
11. Сімакова-Єфремян Е.Б. Теоретико-правові та методологічні засади комплексних

- судово-експертних досліджень : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2017. 40 с. URL: <https://salo.li/80131Bb>
12. Судова експертиза: проблеми сьогодення та перспективи розвитку : колективна монографія. Львів: Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз, 2020. 406 с. URL: http://Indise.in.ua/sites/default/files/2020-07/Monografia_2020.pdf
 13. Судові експертизи в процесуальному праві України : навч. посіб. ; за заг. ред. О.Г. Рувіна. К.: Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с. URL: <https://salo.li/4137B08>
 14. Теорія та практика проведення судових експертиз за напрямками інженерних, економічних, товарознавчих видів досліджень та оціночної діяльності : Монографія ; За ред. проф. Хомутенко В.П., к.ю.н. Костіна О.Ю. Одеса, 2017. 274 с. URL: <https://salo.li/29dDA0d>
 15. Тертишник В.М., Варава В.В., Сачко О.В. Судова експертологія: курс лекцій для підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр»; За заг. ред. д.ю.н., професора В.М. Тертишника. Дніпро: ЛПА, 2021. 208 с. URL: <https://salo.li/0C4b56B>
 16. Ужва А.М. Судово-бухгалтерська експертиза: Навчальний посібник. Миколаїв: Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, 2019. 226 с.
 17. Шушко О.О. Забезпечення економічної безпеки національної економіки шляхом економічної експертизи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.03. Запоріжжя, 2019. 23 с.

Додаткові:

1. Аніщенко О.В. Класифікація судових економічних експертиз на сучасному етапі розвитку судової експертизи. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2018. Вип. 18. С. 476-483.
2. Бешуля І.В., Гевлич Л.Л. Судово-бухгалтерська експертиза: навчальний посібник (для студентів спец. «Облік та аудит» усіх форм навчання) ; за заг. ред. Є.Є. Іоніна. Донецьк: ДонНУ, 2013. 144 с.
3. Богомолова О.С. Проблемні питання практики проведення судових економічних експертиз. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 279-282
4. Вертепна К.О. Методичні підходи економічного дослідження які використовуються експертом-економістом під час дослідження, пов'язаних з розрахунком орендної плати. *Судова експертиза: проблеми сьогодення та перспективи розвитку: колективна монографія*. Львів: Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз, 2020. С. 100-104
5. Вітер Д.В. Судово-економічна експертиза у доведенні обставин, що підлягають

- обов'язковому доказуванню при розслідуванні злочинів у сфері фінансування соціальних цільових програм. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2019. Вип. 20. С. 401-412.
6. Вітер Д.В. До питання оцінки висновку експерта під час розслідування злочинів у сфері фінансування соціальних цільових програм. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. Вип. 1 (26). С. 208-212.
 7. Гавриш Г.О. Формування ринку послуг економічної експертизи в Україні, дис. канд. екон. наук: 08.00.03, м. Кривий Ріг, 2014.
 8. Горлачук О.А. Актуальні аспекти розвитку судової економічної експертизи. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф.-полілогу*. Х.: Право, 2021. С. 137-138
 9. Горлачук О.А. Проведення судових економічних експертиз, пов'язаних із доведенням суб'єктів господарювання до банкрутства. *Інноваційна економіка*. 2019. Вип. 7-8. С. 139-144
 10. Гула Л., Михалюк О. Характеристика судово-бухгалтерської експертизи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2018. № 894. випуск 18. С. 120-123.
 11. Гуцаленко Л.В., Михальчишина Л.Г., Сидорчук В.М., Пентюк І.К. Судово-бухгалтерська експертиза. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 352 с.
 12. Дерій В.А., Дема Д.І. Економічна експертиза діяльності підприємств. *Економіка та суспільство. Електронне наукове фахове видання*. 2017. Вип. 11. С. 508-514.
 13. Дікань Л.В., Понікаров В.Д., Кожушко О.В. Судово-економічна експертиза: навчальний посібник. Х.: Вид ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 432 с.
 14. Долбнєва Д.В. Шляхи трансформації системи боротьби з економічними злочинами в Україні з урахуванням досвіду країн Європейського Союзу. *ScienceRise*. 2019. № 2-3. С. 21-27
 15. Євдокіменко С.В. Судово-економічна експертиза: теоретико-методологічні засади і практика реалізації. Автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.09. Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 44 с.
 16. Іванков В.М. Принципи судової економічної експертизи як теоретичне підґрунтя її проведення. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. № 26. С. 138-153
 17. Іванков В.М. Генезис судової економічної експертизи. *Науковий вісник Львівської академії*. Серія: Економіка, менеджмент та право. 2022. № 7. С. 13-21.
 18. Іванков В.М. Критерії якості судової економічної експертизи. *Причорноморські*

- економічні студії*. 2023. Вип. 81. С. 201-207.
19. Іванков В.М. Моделювання судово-економічного експертного дослідження. *Економічний простір*. 2023. Вип. 186. С. 107-113.
 20. Іванков В.М. Проблемні питання розвитку судово-економічної експертизи. *Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Економічні науки*. 2023. № 1 (07). С. 15-22.
 21. Іванков В.М. Фінансові результати бюджетної установи як предмет судової економічної експертизи. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2023. № 2 (55). С. 34-43.
 22. Іванков В.М. Публічні кошти як об'єкт судово-економічної експертизи. *Облік і фінанси*. 2023. № 2 (100). С. 54-67.
 23. Іванков В.М. Експертне дослідження протиправних дій з дебіторською заборгованістю бюджетної установи. *Інноваційна економіка*. 2023. № 2. С. 125-134.
 24. Іванков В.М. Модифікація інструментів судової економічної експертизи фінансового шахрайства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-75>
 25. Іванков В.М. Вплив судово-економічної експертизи на зміну парадигми аудиту оцінки шахрайства. *Управління змінами та інновації*. 2023. № 7. С. 58-63.
 26. Іванков В.М. Еволюція предмету судової економічної експертизи. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. Вип. 3 (92) С. 148-155
 27. Іванков В.М. Аналіз великих баз даних у судово-економічній експертизі. *Сталий розвиток економіки*. 2023. Вип. 1 (46) С. 50-56.17.
 28. Іванков В.М. Класифікаційна когерентність поняття «збитки». *Український економічний часопис*. 2023. Вип. 3. С. 48-52.
 29. Іванков В.М. Кваліфікаційні характеристики судово-економічного експерта. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2023. № 4 (84). С. 150-156.
 30. Іванков В.М. Імперативи судово-економічної експертизи збитків внаслідок збройної агресії рф. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Вип. 84. С. 158-166.
 31. Іванков В.М. Інтегрування інформаційних технологій та судово-економічної експертизи. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Вип. 9 (09). С. 105-111.
 32. Іванков В.М. Судово-економічна експертиза розрахунків за заробітною платою в бюджетних установах. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Економічні науки*. 2023. № 3. С. 119-128.
 33. Ключев О.М. До питання міжнародного співробітництва в галузі судової

- експертизи. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2018. Вип. 18. С. 154-162
34. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Судова бухгалтерія» для здобувачів вищої освіти / Укладачі: Коваленко А.В., Фурса В.В. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 45 с.
35. Косован В.С. Доцільність включення або невключення до вартості об'єкта нерухомого майна суми ПДВ в рамках порівняльного методичного підходу. *Судова експертиза: проблеми сьогодення та перспективи розвитку : колективна монографія*. Львів: Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз. Л., 2020. С. 79-82
36. Кулик Р.Р. Суть і об'єктивна необхідність виникнення експертизи. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28, № 4. С. 95-99.
37. Лисак О.П. Судово-економічна експертиза: роль, значення та основні аспекти організації. *Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології*. Вінниця: Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2019. Ч. 3. С. 42-50.
38. Лисенко В., Комишнюк Ю. Особливості проведення судово-економічної експертизи у ході розслідування злочинів, вчинених суб'єктами господарювання з ознаками фіктивності. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Юридичні науки*. 2019. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2019_3_12
39. Литвин З.Б. Економічна експертиза як функція попередження економічних злочинів. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 6 (2). С. 118-122
40. Литвин З.Б. Економічна експертиза як пріоритетна форма фінансового контролю на підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 36 (2). С. 123-127
41. Мартинова Л.В., Якіміва В.С. Теоретичні аспекти визначення змісту судової економічної експертизи. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 2. С. 6-9
42. Мащенко О., Шушко О. Забезпечення економічної безпеки національної економіки шляхом проведення економічних експертиз. *Економіка та суспільство*. 2023. (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-71>
43. Міщенко Т.М. Умови та особливості проведення судово-економічної експертизи у справах про доведення до банкрутства. *Економіка та суспільство*, 2021. № 25. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-6>
44. Міщенко Т.М. Теоретико-організаційні засади судово-економічної експертизи

- контрольованих операцій. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 20. С. 292-299.
45. Моргунова Т.І. Сучасні особливості проведення судово-бухгалтерської експертизи. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 2 (2). С. 17-21
46. Мулик Т.О., Мулик Я.І. Теоретичні основи судово-економічної експертизи: аналіз наукових поглядів. *Економічний простір*. 2021. № 165. С. 131-139.
47. Мулик Я.І. Організація підготовки та атестації судових експертів: основні вимоги та обмеження. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.1.105
48. Мулик Я. Нормативно-правове забезпечення економічної експертизи: стан та вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-9>
49. Олійничук О., Купер М. Міжнародний досвід використання економічної експертизи у фінансових розслідуваннях. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 3. С. 59-75
50. Основи судової експертизи : навчальний посібник для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / авт.-уклад.: Л.М. Головченко, А.І. Лозовий, Е.Б. Сімакова-Єфремян та ін. Х. : Право, 2016. 928 с.
51. Пакет візуального супроводження із дисципліни «Судово-бухгалтерська експертиза» для студентів денної та заочної форм навчання / укладачі Н.С. Акімова, О.В. Топоркова, Т.О. Євлаш, О.О. Нестеренко, І.С. Коробкіна. Х: ХДУХТ, 2017. 78 с.
52. Панасюк В.М., Піскар Г.Є. Тлумачення сутності поняття «економічна експертиза». *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [м. Тернопіль, 23 груд. 2020 р.]* / редкол.: Slawomir Bartosiewicz, Drager Henning, Zbigniew Korzeb [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 96-98
53. Перезовова І.В. Теоретичні та організаційні засади економічної експертизи в управлінні підприємствами: дис. д-ра екон. наук: 08.00.04, Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу. Івано-Франківськ, 2014. 466 с.
54. Пілюков Ю., Шрамко О. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань при розслідуванні корупційних злочинів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Випуск 4 (16). С. 139-143.
55. Пілюков Ю.О. Процесуальні вимоги до висновку експерта у кримінальному

- провадженні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. № 3. С. 99-102.
56. Проблеми та перспективи розвитку судової експертизи та криміналістики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 16 жовтня 2020 року) / відп. ред. А.І. Черемнова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 700 с.
57. Пугаченко О., Пильникова Я., Черниш Л. Ретроспективний огляд результатів дисертаційних досліджень, які присвячено судово-економічній експертизі. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності : Збірник матеріалів засідання № 1 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції*, 24 вересня 2021 року. С. 340-343.
58. Пугаченко О., Ткаченко О., Бандурко Д. Особливості призначення та проведення судових експертиз з економічних питань. *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності : Збірник матеріалів засідання № 1 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції*, 24 вересня 2021 року. С. 293-298
59. Пугаченко О.Б. Вимоги процесуального законодавства в частині участі експерта при проведенні судової експертизи з економічних питань. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки*. 2013. Вип. 24. С. 340-348
60. Пугаченко О.Б. Законодавче визначення основних завдань судово-економічної експертизи. *Актуальні питання права та соціально-економічних відносин: Збірник наукових статей*. 2021. С. 87-94.
61. Пугаченко О.Б. Законодавчі зміни порядку призначення і проведення судових експертиз з економічних питань. *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем : Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, 17 грудня 2021 р.* Кропивницький: ЦНТУ, 2021. С. 249-252
62. Пугаченко О.Б. Порядок призначення судово-економічної експертизи. *Матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції (заочної) «Сучасні проблеми економічної теорії, маркетингу та моделювання соціально-економічних систем»*. 28-29 квіт. 2017 р. Кропивницький: «Ексклюзив-Систем», 2017. С. 102-104
63. Пугаченко О.Б. Порядок проведення судових експертиз з питань оподаткування. *Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції «Здоров'я та суспільство»*, 5 лист. 2020 р. Кропивницький, 2020. С. 197-205
64. Пугаченко О.Б. Права експерта у судовій експертизі з економічних питань.

- Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання права та соціально-економічних відносин», 8 лист. 2018 р. Кропивницький, 2018. С. 41-47*
65. Пугаченко О.Б. Проведення експертизи під час здійснення податкового контролю контролюючими органами. *Матеріали IX Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні питання сучасної економіки». 22 груд. 2017 р. Частина 2. Умань: Видавець «Сочинський М.М.», 2017. С. 52-53*
 66. Пугаченко О.Б. Процесуальні вимоги призначення та проведення економічних експертиз *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2014. вип. 26. С. 207-215*
 67. Пугаченко О.Б., Бандурко Д.В. Обов'язки та відповідальність судових експертів з економічних питань. *Актуальні питання права та соціально-економічних відносин: Збірник наукових статей. 2021. С. 130-136.*
 68. Пугаченко О.Б., Косенко С.С., Бабій М.В. Організація проведення судових експертиз та експертних досліджень з економічних питань. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2021. № 6 (39). С. 115-130*
 69. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Інформаційне забезпечення експертних досліджень та податкових перевірок порядку нарахування й сплати податків і зборів. *Економіка та суспільство. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-72>*
 70. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Права та обов'язки експертів з економічних питань у профільному і процесуальному законодавстві. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2023. № 9 (42). С. 20-32.*
 71. Пугаченко О.Б., Фоміна Т.В. Законодавче регулювання орієнтовного переліку вирішуваних питань судово-економічною експертизою документів бухгалтерського обліку, оподаткування і звітності. *Modern engineering and innovative technologies. Issue № 19. Part 2. February 2022. Sergeieva&Co, Karlsruhe, Germany. С.42-50*
 72. Рева Т.М. Електронні документи як об'єкт судової економічної експертизи. *Криміналістичний вісник. 2019. № 2. С. 53-59.*
 73. Рева Т.М. Особливості проведення судово-економічної експертизи по результатам аудиторського звіту, акту ревізії. *Судова експертиза: проблеми сьогодення та перспективи розвитку : колективна монографія. Львів: Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз. Л., 2020. С. 153-158.*
 74. Романів С.Р., Будник Л.А., Саченко С.І. Судово-економічна експертиза в Україні: її економічна суть та кадрове забезпечення. *Інфраструктура ринку. 2018. № 23. С. 343-350.*

75. Саченко С.І., Гаріян С.В. Основні особливості надання послуг з економічної експертизи. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [м. Тернопіль, 23 груд. 2020 р.]* / редкол.: Sławomir Bartosiewicz, Dräger Henning, Zbigniew Korzeb [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С. 107-109.
76. Саченко С.І., Черешнюк О.М. Економічна експертиза взаємовідносин підприємства з споживачами. *Приазовський економічний вісник*. 2017. № 2. С. 159-163.
77. Свінцицький А.В., Падалка А.М. Поняття та значення судових експертиз у розкритті й розслідуванні організованої злочинної діяльності у сфері оподаткування. *Інформація і право*. 2020. № 3 (34). С. 96-103
78. Сімакова-Єфремян Е.Б. До питання про взаємозалежність європейських інтеграційних процесів і тенденцій інтеграції спеціальних знань в Україні. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2017. Вип. 17. С. 152-158
79. Стельмах Н.Є. Бухгалтерська експертиза сільськогосподарської діяльності: судово-процесуальний аспект. дис. канд. екон. наук: 08.00.09, Нац. акад. аграр. наук України, ННЦ «Ін-т аграрної економіки». К., 2016. 229 с.
80. Стельмах Н. Методичне забезпечення судово-бухгалтерської експертизи в сільському господарстві: стан та перспективи. *Економічний дискурс*. 2021. Випуск 3-4. С. 57-63.
81. Тимкович П.В. Проведення економічних експертиз з питань відображення підприємствами в бухгалтерському обліку майна, що знаходиться в зоні бойових дій чи на тимчасово окупованій території України. *Судова експертиза: проблеми сьогодення та перспективи розвитку: колективна монографія*. Львів: Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз. Л., 2020. С. 192-197.
82. Тимкович П.В., Маланчак В.Є. Методологія проведення економічних експертиз з питань документального підтвердження нестач чи лишків основних засобів та запасів. *Матеріали круглого столу «Судова експертиза: сучасність та майбутнє»*. 25 січ. 2018 р. Л.: Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, 2019. С. 129-131.
83. Токарева К.В. Актуальні питання механізму проведення судової економічної експертизи в сучасних умовах. *Криміналістичний вісник*. 2018. № 2. С. 92-98
84. Угровецький О.П., Свідерський О.О. Напрямки формування сучасного теоретичного підґрунтя судово-експертної діяльності в Україні. *Матеріали круглого столу «Судова експертиза: сучасність та майбутнє»*. 25 січ. 2018 р. Л.: Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції

- України, 2019. С. 132-135.
85. Федчишина В.В. Спеціальні економічні знання у правових системах Європи, Австралії та США. *Науковий огляд*. 2018. № 3 (46). С. 124-143
 86. Фоміна О.В., Шушакова І.К. Судова економічна експертиза з питань трансфертного ціноутворення. *Економіка України*. 2021. № 10 (719). С. 52-66
 87. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Документальне забезпечення податкових перевірок та експертних досліджень за загальнодержавними податками. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-17>
 88. Хомутенко О.В. Судова економічна експертиза як регіональний інструмент підтримки управлінських рішень. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2019. № 20. С. 415-423
 89. Хомутенко О.В. Судова економічна експертиза як інструмент формування принципів забезпечення позитивних ефектів в економіці. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2015. №. 15. С. 306-312
 90. Хомутенко В.П., Мотигін Д.В. Актуалізація судово-економічних експертиз в умовах тіньової економіки. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 6. С. 21-25
 91. Шрамко О. Можливості судово-економічних експертиз при розслідуванні окремих корупційних злочинів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Випуск 1 (17). С. 162-165.
 92. Юодкайте-Гранскієне Г. Порівняльний огляд діяльності органів судової експертизи в державах-членах ЄС: 2-й звіт по місії Європейської комісії / ENPI «Підтримка реформ у сфері юстиції України». 55 с.
 93. Юодкайте-Гранскієне Г., Фролов М. Порівняльна характеристика законопроектів про судово-експертну діяльність. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. Випуск 1 (26). С. 24-51.
 94. Akimova O., Ivankov V., Nykyforak I., Andrushko R., & Rak R. (2023). Application of economic and mathematical modelling to detect and prevent fraud in financial statements. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. № 6 (53). P. 217-232.
 95. Brigitte W. Muehlmann, Priscilla Burnaby, Martha Howe (2012). The Use of Forensic Accounting Experts in Tax Cases as Identified in Court Opinions. *Journal of Forensic & Investigative Accounting*. Vol. 4, Issue 2. URL: http://web.nacva.com/JFIA/Issues/JFIA-2012-2_1.pdf
 96. Ivankov V. (2023). Determinants of Audit and Forensic Economic Examination in the System of Financial Control of Local Budgets. *Economics of Systems development*. Vol.

5. Is. 2. P. 43-48.
97. Kliuiev O.M. (2019). Improvement Of Forensic Support For Justice: Theoretical, Legal And Organizational Aspects. *Theory and Practice of Forensic Science and Criminalistics*. June 2019. № 19 (1). P. 102-117
98. Larikova T., Ivankov V., Novichenko L. (2023). Implementation of blockchain technology in the system of accounting and analytical support for the public sector. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. № 5 (13 (125)). P. 77-87
99. Made Laut Mertha Jaya, I. Made Narsa (2021). The Importance of Forensic Tax and Accounting Knowledge to Prevent Fraud in New Normal Era. *Journal of Hunan University. Natural Sciences*. Vol.48. № 2. P. 101-109.
100. Mulyk Ya. (2020). Economic expertise in Ukraine: theoretical and practical aspects. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe*. № 2 (54). P. 27-38.
101. Puhachenko O. (2017) The Procedure for Performing Economic Evaluation in Ukraine. *The Third Scientific and Practical Conference dedicated to International Day of Seafarers "Modern marine technologies, problems of socio-economic development and solutions"*, Batumi, Georgia 24-25 June 2017. P. 15-16
102. Puhachenko O. (2017) The Procedure for Performing Economic Evaluation in Ukraine. *Innovative Economics and Management (Special Edition 2)*. 2017. Volume IV. P. 166-174
103. Sivchuk I.P. (2020) Utilization Of Specialized Knowledge In The Solution of Economic Disputes (Conflicts). Судова експертиза: проблеми сьогодення та перспективи розвитку: колективна монографія / Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз. Л., 2020. С. 9-13.

**Законодавчі та нормативні документи,
міжнародні стандарти:**

1. Господарський процесуальний кодекс : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/index>
2. Деякі питання надання платних послуг науково-дослідними установами судових експертиз Міністерства юстиції : Постанова КМУ від 27.07.2011 р. № 804 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/804-2011-%D0%BF#Text>
3. Кодекс адміністративного судочинства : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/index>
4. Кримінальний процесуальний кодекс : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI

- (із змінами і доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/index>
5. Положення про Координаційну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України : Постанова КМУ від 16.11.1994 р. № 778 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/778-94-%D0%BF#Text>
 6. Про затвердження Інструкції про особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах : Наказ М-ва юстиції України від 12.12.2011 р. № 3505/5 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>
 7. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>
 8. Про затвердження інформаційної та технологічної карток адміністративної послуги присвоєння кваліфікації судового експерта : Наказ М-ва юстиції України від 29.03.2013 р. № 589/5 (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0589323-13#Text>
 9. Про затвердження переліків рекомендованої науково-технічної та довідкової літератури, що використовується під час проведення судових експертиз : Наказ М-ва юстиції України від 30.07.2010 р. № 1722/5 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1722323-10#Text>
 10. Про затвердження Положення про науково-консультативну та методичну раду з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України : Наказ М-ва юстиції України від 27.03.2012 р. № 470/5 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0460-12#Text>
 11. Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів : Наказ М-ва юстиції України від 03.03.2015 р. № 301/5 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15#Text>
 12. Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз : Постанова КМУ від 02.07.2008 р. № 595 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF#Text>
 13. Про затвердження Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів : Наказ М-ва юстиції України від 29.03.2012 р. № 492/5 (із змінами і

- доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0484-12#Text>
14. Про затвердження Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз : Наказ М-ва юстиції України від 02.10.2008 р. № 1666/5 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08#Text>
15. Про затвердження Порядку присвоєння кваліфікаційних класів судових експертів працівникам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України : Наказ М-ва юстиції України від 30.12.2011 р. № 3660/5 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0002-12#Text>
16. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
17. Цивільний процесуальний кодекс : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua>
5. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <http://sts.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://www.nfp.gov.ua>
9. Офіційний сайт Національного банку України. <http://www.bank.gov.ua>
10. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
11. Офіційний сайт у частині розділу «СУДОВІ ЕКСПЕРТИЗИ» Міністерства юстиції України – URL: https://minjust.gov.ua/legal_expertise
12. Офіційний сайт Міністерства юстиції України. URL: <http://minjust.gov.ua/>
13. Європейська комісія з питань ефективності правосуддя Ради Європи (СЕРЕЈ) [European Commission on the Efficiency of Justice of the Council of Europe]. URL: <https://vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobotnitstvo/spivrobotnitstvo-z-radou-evropi-ta->

- evropeyskim-souzom/ewropiejska-komisiia-z-pitani-efiektiwnosti-prawosuddia-radi-ewropi-serej/
14. Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства [European and international standards in the field of justice]. Basic Principles on the Independence of the Judiciary. United Nations Human Rights. Office of the High Commissioner. URL: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/IndependenceJudiciary.aspx>
 15. Офіційний сайт Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності. URL: <http://www.intelect.org.ua/>
 16. Офіційний сайт Кропивницького відділення Київського Науково-дослідного інституту судових експертиз. URL: <http://www.kndise.gov.ua/filials/>
 17. Науково-дослідні установи судових експертиз. URL: https://minjust.gov.ua/section_8
 18. Графіки проведення планових перевірок діяльності судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ URL: <https://minjust.gov.ua/m/grafiki-provedennya-planovih-perevirok-diyalnosti-sudovih-ekspertiv-yaki-ne-e-pratsivnikami-derjavnih-spetsializovanih-ustanov>
 19. Інформація щодо судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ. URL: https://minjust.gov.ua/legal_expertise
 20. Реєстр методик проведення судових експертиз. URL: <https://rmpse.minjust.gov.ua/>
 21. Реєстр атестованих судових експертів. URL: <https://rase.minjust.gov.ua/>
 22. Судово-економічна експертиза. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/education-materials/sudovo-ekonom%D1%96chna-ekspertiza.pdf>